

1. פ' משפטים (כב:כו)

וְהָיָה כִּי יִצְעַק אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי בְּיַחְנֹן אֲנִי:

2. אדרת אליהו (בן איש חי)

והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני. יובן בס"ד **כי ידוע שהתפלה צריך שתהיה בשמחה ואם האדם יתפלל בשמחה אזי תתקבל תפלתו ברצון** וידוע שכל והיה הוא לשון שמחה וז"ש והיה כי יצעק אלי והיה לשון שמחה ר"ל שאם מתפלל בשמחה אזי ושמעתי כי חנון אני שתפלת מתקבלת.

3. ברכות דף ז.

Rabbi Yochanan said in the name of Rabbi Yosei: From where is it derived that the Holy One, Blessed be He, prays? As it is stated: "I will bring them to My holy mountain, and make them joyful in the house of My prayer" (Isaiah 56:7). The verse does not say the house of their prayer, but rather, "the house of My prayer"; from here we see that the Holy One, Blessed be He, prays. The Gemara asks: What does God pray? To whom does God pray? Rav Zutra bar Tovia said that Rav said: God says: May it be My will that My mercy will overcome My anger towards Israel for their transgressions, and may My mercy prevail over My other attributes through which Israel is punished, and may I conduct myself toward My children, Israel, with the attribute of mercy, and may I enter before them beyond the letter of the law.

אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי: **מנין שהקדוש ברוך הוא מתפלל? שנאמר: "והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפילתי", "תפלתם" לא נאמר, אלא "תפילתי", מכאן שהקדוש ברוך הוא מתפלל. מאי מצלי? אמר רב זוטרא בר טוביה, אמר רב: "יהי רצון מלפני שייבשו רחמי את בעסי, ויגולו רחמי על מדותי, ואתנהג עם בני במדת רחמים, ואפנס להם לפנים משורת הדין".**

4. בית אלוקים שער התפילה פרק א' וב'

וענין הקדמת השבח נראה בתחלת המחשבה דבר בלתי הגון בשאלת צרכיו, כ"א אדם אחד ישבח את חבירו, ואח"כ ישאל ממנו אי זה דבר, נראה שסיפור שבחו היה לסבה שישלים שאלתו, אבל בהסתכלות ועומק המחשבה, יראה השבח דבר הכרחי לקבלת התפלה, והוא כי שבח ושלמות האנשים אינו דבר שלם בתכלית ולא קיים, לסבת מאורעות האדם וגלגולי העולם, ולכן אי אפשר שישבח האדם את חבירו וישאל ממנו כ"א בתוספת שבח ויתר שאת מה שאין בו והוא אומר בשפת חלקות להפקת רצונו ממנו, אמנם בענין התפלה לאל ית' צריך שידע האדם ויכיר קודם תפלתו לאלהיו, כי אין מי שיכול לתת את שאלתו ולעשות את בקשתו, אלא הוא ית', כי הוא ברא את העולם, ולו נתכנו עלילות, ולזה צריך להקדים ולסדר שבחו של מקום, לומר שהוא יודע ומכיר כי מצד שבתו וגדולתו שהוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו, הוא ראוי שיתפללו אליו, כי הוא מוריש ומעשיר משפיל אף מרום, ואומר ועושה גזור ומקיים, ואין מי יאמר לו מה תעשה, ולכן שואל ממנו שאלותיו ומשליך עליו יהבו והוא יכלכלהו: ¹⁰

ראוי לתת גדר לענין התפלה, שתלויים בה כמה דברים גדולים, כמו שנבאר בעז"ה. ומצאנו גדרה נכון ושלם, והוא: בקשת האדם מהאל דבר צורך שאינו ברשותו:

ענין גדר זה, לא יכלול אלא שאלת האדם צרכיו שהוא דמיון ברכות אמצעיות של י"ח ברכות, אמנם צריך המתפלל להקדים לתפלתו שבת הבורא, וכמו שדרש רבי שמלאי (ברכות לב' ע"א) לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ יתפלל דכתיב (דברים ג' כד') ה' אלהים אתה החלות וגו' וכתיב בתריה אעברה נא ואראה וכו':

וכמו שצריך לסדר שבח קודם, צריך לתת הודאה בסוף אל חלקו, שהוא כעבד שקבל פרס מרבו שמשבחו והולך לו, כמו שדרשו ז"ל (ברכות לד' ע"א). וצריך לתת טעם למה אמרו שהוא כעבד שקבל פרס מרבו שמשבחו והולך לו, שנראה שהוא מקוה שמיד תשמע תפלתו.

ואפשר שהורו לנו כאן עיקר מעקרי התפלה, והוא שלא ישם אדם מגמת פניו כשמתפלל שתשמע תפלתו, וכמו שאמרו (שם לב' ע"ב) סוף בא לידי כאב לב, כדכתיב (משלי יג' יב') תוחלת ממושכה מחלה לב, ואמר רבי חמא בר חנינא (שם לב' ע"ב) כל המתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל, שנא' (תהלים כז' יד') קוה אל ה' וגו' וקוה אל ה', ואם כן מה שאמרו כעבד שקבל פרס מרבו, הוא שיחשוב בעצמו כאלו כבר נענה, כי לא היתה תכלית התפלה כדי שיענה, אלא להורות שאין בעולם למי שראוי להתפלל, אלא לאל ית', ולהכיר שהוא חסר מכל וכל בזה העולם ואין מי שימלא חסרונו אלא הוא ית', ומספר לפניו חסרונותיו, להורות זה הענין, וסוף השכר לבוא, אבל לא שתהיה התפלה לתכלית השגת המבוקש, שנראה שאם היה יודע שלא יהיה נענה באותה התפלה לא היה אומר אותה:⁷⁰

ובזה יתורץ דבר קשה בענין התפלה, שנראה דבר בלתי הגון ונאה לשאול שאלה אחת כמה פעמים, כי לפני מלך בשר ודם אם ישאלו ממנו דבר א' פעמים או שלש, יחרה לו על השואל, כי אם היה רוצה המלך להשלים לו שאלתו בפעם הראשונה או השניה היה משלים חפצו, ואם כן ההפצר הוא דבר מותר ומזיק להשאלה, ואנחנו מתפללים לאל בכל יום ערב ובקר וצהרים תפלה א', י"ח ברכות שתקנו, וגם כי אין אנחנו נענים ברובם, אין אנו נמנעים מלאומרם בכל יום.

אלא שכוונת התפלה היא להכיר ולהורות כי אין בעולם למי שראוי להתפלל כי אם לאל ית', שהוא אדון לכל העולם ושנחנו חסרים מכמה דברים המוזכרים בתפלה, ואנו זוכרים אותם לפניו, כדי שנכיר שאין מי שיכול לספק צרכינו ולהצילנו מכל צרותינו כי אם האל ית' ועליו אנו משליכים יהבנו, ואנחנו יוצאים ידי חובותינו בהתפלל על הכוונה הזאת, וה' הטוב בעיניו יעשה, אם לקבל תפלתנו אם היא הגונה אם לאו.⁷¹

5. לקוטי עצות - הרב נחמן מברסלב

הברית שהיא בחי' עצות של צדיקים: (ז) ע"י שמתפלל בכח ומכניס פל כחו באותיות התפלה עי"ז זוכים לאמונה: (ז) אלו בני אדם

6. תהלים כז:יד

Hope to Hashem; be strong and courageous of heart, and hope to Hashem!

קִוְיָה אֶל ה' חֲזַק וַיֵּאֱמַץ לְבַבְךָ וְקִוְיָה אֶל ה':

7. מלבי"ם שם

הקווי לזולתו אין התקוה תכלית לעצמה רק תכלית הקווי הוא שימצא מבוקשו, וא"כ תכלית הקווי הוא שלא יקוה עוד, ר"ל שישגי תקותו ולא יצטרך עוד לקוות, אבל הקווי לה' היא תכלית לעצמה, עד שתכלית הקווי הוא שיחזק לבו ויחזור ויקוה, עז"א קויה אל ה' חזק ויאמץ ללבך וקויה אל ה':

8. Diary of Rabbi Yosef Yitzchak of Lubavitch, Serebrinka [June 19, 1902]

“For an hour and a half I enjoyed strolling through and sitting in the park, gazing at the sky and drowning in memories, until I heard the voice of my 3 year old daughter Chanah, may she live, calling to me: “Tatty, Tatty, where are you...?”

At that very moment I had been thinking about my father's Sicha (discourse) of this past Shabbos explaining the response evoked by prayer - a father's response to his small child who yearns for him cries: “Tatty, Tatty, answer me...”

Hearing my own daughter's cries, I sensed in my own self how a child's call of “Tatty, Tatty” causes a pleasing of the spirit and awakens an inner delight....”

9. תהלים קטז:א

I love Hashem for He hears my voice, my pleas....

אֶהְבֵּתִי כִּי־יִשְׁמַע ה' אֶת־קוֹלִי תַחֲנוּנָי:

10. מלבי"ם שם

אהבתי תחנוני, כי ישמע ה' את קולי, ר"ל אהבתי להתחנן ולהתפלל אל ה', מפני שה' ישמע קולי תמיד, ולא לבד שישמע קולי בעת אקרא... כפי שמטה אזנו אל בן יחידי אולי ישמיע קולו כי קול ערב לו ורצה לשמוע תחנוני....

11. שיר השירים ב:יד

“O my dove, in the cranny of the rocks, Hidden by the cliff, Let me see your face, Let me hear your voice; For your voice is sweet And your face is comely.”

יוֹנָתִי בַחֲגוּי הַפְּלַע בְּסֹתֵר הַמְּדוּרָה הָרְאִינִי אֶת־מְרְאִיךָ הַשְּׁמִיעֵנִי אֶת־קוֹלְךָ כִּי־קוֹלְךָ עֵרֵב וּמְרְאִיךָ נְאוּהָ:

12. שמות רבה כא:ה

וְהִיא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבַקֵּשׁ לְשִׁמְעַת אֶת קוֹלָם פְּעַם אַחֲרֵת.... שְׁנֵאמַר (שיר השירים ב, יד): יוֹנָתִי בַחֲגוּי הַפְּלַע, הַשְּׁמִיעֵנִי קוֹל אִינוֹ אֹמֵר, אֲלָא (שיר השירים ב, יד): הַשְּׁמִיעֵנִי אֶת קוֹלְךָ אוֹתוֹ הַקּוֹל שְׁכַבְר שְׁמַעֲתִי בְּמַצְרִים, לְכָךְ כְּתִיב: הַשְּׁמִיעֵנִי אֶת קוֹלְךָ כִּי־קוֹלְךָ עֵרֵב הוּא לְמִשָּׁה מֵה אֶתָּה עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל, כְּבָר קְדָמָה תְּפַלְתָּן שֶׁל בְּנֵי לְתַפְלַתְךָ, שְׁנֵאמַר: מֵה תַצַּעַק אֵלַי.

13. רש"י שבת דף קכ"ז.

ה"ג הני נמי בהני שייכי - הכנסת אורחים וביקור חולים היינו גמילות חסדים ועיון תפלה היינו בכלל גמילות חסדים דכתיב (משלי י"א:י"ז) גומל נפשו איש חסד....

14. רש"י ברכות דף ה:

תניא. אבא בנימין אומר: שנים שנכנסו להתפלל, וקדם אחד מהם להתפלל, ולא המתין את חברו. ויצא. טורפין לו תפלתו בפניו, שנאמר: "טרף נפשו באפו הלמענך תעזב ארץ".
"ומה היא הנפש זו תפלה כמו שנאמר ואשפוך את נפשי לפני ה' (שמואל א א':ט"ו):"

15. רש"י על פ' ויצא ל:ג

ואבנה גם אנכי. מהו גם? אמרה לו זקנך אברהם היו לו בנים מהגר וחסר מתניו כנגד שרה, אמר לה זקנתי הכניסה צרתה לביתה, אמרה לו אם הדבר הזה מעכב, הנה אמת:

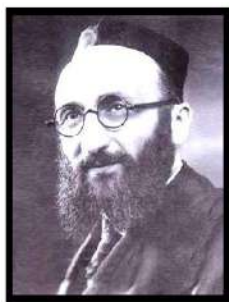
16. גור אריה שם

למה הבטיחו. ועוד כיון שהש"י הבטיחו א"כ בודאי היה חפץ מאוד בזה שאין מבטיחין את האדם בדבר שאינו חפץ בו ואם כן בודאי התפלל שכל צדיק מתפלל על דבר החסר לו ועוד כי מה שהוא רוצה הוא תפילתו כי רצון יראיו יעשה:

והגר מתניו וכו'. אע"ג דלא מצינו בקרא שהיה אברהם מתפלל על שרה בודאי היה מתפלל עליה שאם לא כן למה הבטיחו על זה בודאי תפלת אברהם גרם זה כי מי שאינו מתפלל על טובה אינו נותן לו והשם יתברך אמר אבל שרה אשתך תלד הבטיחו שתלד ואם לא היה מתפלל וחפץ מאוד

17. מכתב מאלוהו ח"ג עמ' 68

"הרי שמהות הנפש היא תפלה. ובאור ענין זה: כל שאיפה הרי היא ממילא תפלה, כי כך היא תכונת האדם, ששאיפתו החזקה מתבטאת בפנים לבבו - וגם בשפתיו - בתפילה....
'ואני תפלה' (תהלים ק"ט) וע' שם רש"י 'ואני מתפלל אליך תמיד' - בלי הפסק כלל, ואז כל אנוכיותי תפלה."

ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך:

18. שמות רבה כה:ג

ואומר: פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון, לכל חי מזון אין כתוב כאן, אלא לכל חי רצון, שהוא נותן לכל אחד ואחד רצונו מה שהוא מבקש, וכן לעתיד לבוא נותן הקדוש ברוך הוא לכל אחד ואחד כל מה שהוא מבקש....

19. ב"ק דף ג:

רב אמר מבעה זה אדם דכתיב (ישעיהו כא, יב) אמר שמר אתה בקר וגם לילה אם תבעיו בעיו שבו אתיו:

20. רש"י על ישעיהו כא:יב

אם תבעיון בעיו. אם תבקשו בקשתכם למהר הקץ:

21. משלי כז:כא

For silver—the crucible, for gold—the furnace, And a man is tested by his praise.

מִצָּרְף לְכֶסֶף וְכִיּוֹר לְזָהָב וְאִישׁ לְפִי מֵהִלּוֹ:

22. הרב יצחק הוטנר ז"ל

גוף הלימוד בלי פעולתו של כוח זה. ומצוי הוא הדבר, לראות שני אנשים העומדים באמצע חייהם, האחד מהם הקדיש שנות נעוריו לתורה, והשני התעסק בשנות נעוריו בעניני העולם; ועכשיו, כשהם עומדים באמצע חייהם, נהפוך הוא, כי הראשון מתחרט על שלא התעסק בנעוריו בעניני העולם, והשני מתחרט על שלא התעסק בנעוריו בתורה — הרי השני קרוב הרבה יותר לתורה מאשר הראשון, אע"פ שהראשון בקי בש"ס והשני אינו יודע כלום. איש לפי מהללו. כוח-הכרת-החשיבות הנמצא באדם, הוא הוא הכוח אשר רבינו יונה קורא אותו „כוח-ההילול“. דהילולו של אדם, אינו אלא ביטוי להכרת החשיבות של אותו אדם. איש לפי מהללו.

23. פני מנחם (האדמו"ר השישי לבית גור וראש ישיבת "שפת אמת")

רעיון נפלא על הצורך ברצון אמר בעל ה"פני מנחם" זצ"ל (בהספד על הרה"ח ליבל ליון ז"ל – עורך המודיע): ששמע מר"א מוקוטובסקי ע"ה בשם כ"ק אאמו"ר בעל "אמרי אמת" על מאמר החיד"א "אין לך דבר העומד בפני הרצון" שהקשה הרי הרבה פעמים אדם רוצה ואינו יכול לבצע. ועוד, הא איתא "ביקש לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה" וכו'. הרי שאפשר לרצות ולא להגיע לכלל מעשה??

ותירץ שהכוונה היא כזאת, כי לא תובעים מהאדם על מה שלא עשה, כי לפעמים הוא רוצה ואין באפשרותו לבצע, האדם נתבע על שלא רצה, והרי נגד הרצון אין לו שום תירוץ. כדי לרצות אין שום מניעה המפריעה לו, "אין לך דבר העומד בפני הרצון", למה לא רצית? ואמנם כשיש רצון עז ניתן להגיע איתו לניסים ולדרגות גבוהות, גלויות או נסתרות.

תפקידינו הוא לרצות ולהשתדל עם כל הכח, והקב"ה יפתח לנו בעבור זה פתחים כפתחי אולמות.

24. מסילת ישרים פרק ד'

כי הנה באמת, איך יתקן האדם את אשר עוית והחטא כבר נעשה? הרי שרצח האדם את חברו, הרי שנאף, איך יוכל לתקן הדבר הזה? היוכל להסיר המעשה העשוי מן המציאות....

ושהתשובה תנתן לחוטאים בחסד גמור, שתחשב עקירת הרצון כעקירת המעשה.

דהיינו, שבהיות השב מכיר את חטאו ומודה בו ומתבונן על רעתו ושב ומתחרט עליו חרטה גמורה דמעיקרא כחרטת הנדר ממש שהוא מתנחם לגמרי והיה חפץ ומשתוקק שמעולם לא היה נעשה הדבר הוא ומצטער בלבו צער חזק על שכבר נעשה הדבר ועוזב אותו להבא ובורח ממנו....

שתחת הרצון שנתרצה בחטא וההנאה שנהנה ממנו בא עתה הנחמה והצער.